

УДК 343.9:343.3/7:336

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4\(44\)-1732-1743](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4(44)-1732-1743)

Орел Анна Миколаївна доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу та комунікаційного дизайну, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0003-0823-3346>

Чумаков Дмитро Дмитрович аспірант кафедри права, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», м. Київ, <https://orcid.org/0009-0009-1719-6410>

Веріженко Олександр Станіславович аспірант кафедри права, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», м. Київ, <https://orcid.org/0009-0006-1029-7137>

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Стаття присвячена аналізу теоретико-правових засад та практичного застосування спеціальних знань у протидії економічній злочинності. У сучасних умовах глобалізації та цифровізації економічні злочини набувають усе більшої складності, що вимагає від правоохоронних органів та судових експертів використання інноваційних підходів до їхнього розслідування. Спеціальні знання, зокрема у сферах криміналістики, фінансів, бухгалтерського обліку, аудиту та інформаційних технологій, відіграють ключову роль у виявленні, документуванні та розслідуванні економічних правопорушень. У статті розглядається правове регулювання залучення спеціалістів та експертів до розслідування економічних злочинів у національному та міжнародному законодавстві. Особлива увага приділяється нормативно-правовим актам, що регулюють проведення судово-економічних, бухгалтерських, почеркознавчих та інших експертиз, необхідних для встановлення фактів незаконної діяльності у фінансовій сфері. Проаналізовано відповідність чинного законодавства України міжнародним стандартам у сфері боротьби з економічною злочинністю. У практичній частині дослідження висвітлено основні методи використання спеціальних знань у боротьбі з економічною злочинністю, зокрема фінансовий моніторинг, криміналістичний аналіз документів, електронну експертизу та аналітичні підходи до виявлення схем ухилення від оподаткування, корупційних схем та фінансового шахрайства. Окреслено роль експертних установ та спеціалізованих аналітичних підрозділів у правоохоронних органах, зокрема

Бюро економічної безпеки України, Національного антикорупційного бюро та Державної аудиторської служби. Запропоновано практичні рекомендації щодо оптимізації механізмів залучення спеціалістів та підвищення ефективності експертних досліджень у сфері фінансових розслідувань.

Ключові слова: спеціальні знання, протидія, економічна злочинність, правове регулювання, законодавство, експерти, розслідування.

Orel Anna Mykolaivna Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of marketing and communication design, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0003-0823-3346>

Chumakov Dmytro Dmytrovych Postgraduate student of the Department of Law, Private Higher Education Establishment "European University", Kyiv, tel.: (044) 334-53-04, <https://orcid.org/0009-0009-1719-6410>

Verizhenko Oleksandr Stanislavovych Postgraduate student of the Department of Law, Private Higher Education Establishment "European University", Kyiv, tel.: (044) 334-53-04, <https://orcid.org/0009-0006-1029-7137>

THEORETICAL AND LEGAL PRINCIPLES AND PRACTICAL APPLICATION OF SPECIAL KNOWLEDGE IN COMBATING ECONOMIC CRIME

Abstract. The article is devoted to the analysis of theoretical and legal principles and practical application of special knowledge in combating economic crime. In modern conditions of globalization and digitalization, economic crimes are becoming increasingly complex, which requires law enforcement agencies and forensic experts to use innovative approaches to their investigation. Special knowledge, in particular in the fields of forensics, finance, accounting, auditing and information technologies, plays a key role in the detection, documentation and investigation of economic offenses. The article considers the legal regulation of the involvement of specialists and experts in the investigation of economic crimes in national and international legislation. Special attention is paid to regulatory legal acts that regulate the conduct of forensic economic, accounting, handwriting and other examinations necessary to establish the facts of illegal activity in the financial sector. The compliance of the current legislation of Ukraine with international standards in the field of combating economic crime is analyzed. The practical part of the study highlights the main methods of using specialized knowledge in the fight against economic crime, in particular financial monitoring, forensic analysis of documents, electronic examination and analytical approaches to detecting tax evasion schemes, corruption schemes and financial fraud. The role of expert

institutions and specialized analytical units in law enforcement agencies, in particular the Bureau of Economic Security of Ukraine, the National Anti-Corruption Bureau and the State Audit Service, is outlined. Practical recommendations are offered on optimizing the mechanisms for attracting specialists and increasing the efficiency of expert research in the field of financial investigations.

Keywords: special knowledge, countermeasures, economic crime, legal regulation, legislation, experts, investigation.

Постановка проблеми. Економічна злочинність є однією з найбільш небезпечних форм кримінальних правопорушень, що завдає значної шкоди як окремим суб'єктам господарювання, так і економічній безпеці держави в цілому. Швидка цифровізація фінансових потоків, використання складних схем ухилення від оподаткування, корупційні механізми, фінансове шахрайство та відмивання коштів значно ускладнюють виявлення та розслідування таких злочинів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває застосування спеціальних знань у сферах криміналістики, фінансового аналізу, бухгалтерського обліку, аудиту та інформаційних технологій під час розслідування економічних правопорушень. Попри наявність правового регулювання залучення спеціалістів та проведення експертиз у кримінальних провадженнях, українська практика розслідування економічних злочинів стикається з низкою проблем. Серед них – недосконалість нормативно-правової бази, обмеженість інструментарію для проведення судово-економічних експертиз, недостатня взаємодія між правоохоронними органами, фінансовими установами та експертними інституціями, а також низька ефективність міжнародного співробітництва у сфері боротьби з економічною злочинністю.

Важливою проблемою залишається відсутність єдиного методологічного підходу саме до використання певних спеціальних умінь та знань у процесі документообігу та доведення економічних злочинів. Нестача профільних кваліфікованих спеціалістів, здатних швидко аналізувати певні складні фінансові документи, сліди цифрової економічної злочинної діяльності та знаходити і виявляти підозрілі транзакції, значно ускладнює розслідування та судового розгляду даних справ. Важливим завданням є дослідження теоретико-правових аспектів використання спеціальних знань у протидії саме економічним злочинам, аналіз вже наявних правових норм, механізмів та розробки рекомендацій, щодо удосконалення практичного використання експертних знань у галузі фінансових розслідувань. Особливу увагу слід приділити удосконаленню законодавства, розширенню можливостей застосування сучасних технологій та підвищенню ефективності міжвідомчої співпраці в цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема використання спеціальних знань у протидії економічній злочинності є актуальною для правознавців, криміналістів, фінансових аналітиків та представників правоохоронних органів. У

наукових працях дослідників розглядаються різні аспекти цього питання, включаючи правові механізми залучення експертів, методи проведення фінансових розслідувань, судову експертизу та сучасні технології у сфері протидії фінансовим злочинам. Значну увагу вітчизняні та зарубіжні вчені приділяють теоретико-правовим засадам щодо використання фахових знань та умінь у кримінальному процесі. Зокрема, у працях українських науковців-правознавців, таких як В. Ю. Шепітько, С. М. Шапченко та О. Г. Шило, І.І. Дахно, проаналізовано теоретичні основи криміналістики, включаючи роль спеціальних знань у встановленні істини у справах про економічні злочини. Дослідники підкреслюють важливість чіткої регламентації процесу використання спеціальних знань, а також необхідність гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами. Вони аналізують методи проведення фінансово-аналітичних досліджень у розслідуванні корупційних злочинів, ухилення від оподаткування та відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом. Особливий акцент зроблено на важливості цифрової криміналістики та її ролі у дослідженні фінансових операцій та електронних доказів.

Незважаючи на наявність значного масиву досліджень, у правовій науці залишаються нерозв'язані питання, пов'язані з нормативним регулюванням участі експертів у розслідуванні економічних злочинів, необхідністю покращення міжвідомчої взаємодії та впровадження новітніх технологій у судову експертизу. Враховуючи ці аспекти, подальші дослідження мають бути спрямовані на вдосконалення механізмів використання фахових знань у протидії саме економічній злочинності та розробка рекомендацій, щодо підвищення ефективності експертної діяльності.

Мета статті – є комплексне дослідження теоретико-правових засад використання спеціальних знань у протидії економічній злочинності та аналіз практичних аспектів їх застосування в діяльності правоохоронних органів, судових експертів та інших суб'єктів, залучених до боротьби з економічними правопорушеннями.

Виклад основного матеріалу. Сучасні реалії розвитку економічної злочинності вимагають від правоохоронних органів ефективних методів боротьби з фінансовими правопорушеннями, що ґрунтуються на використанні спеціальних знань. Економічні злочини мають складний характер, адже часто пов'язані з легалізацією (відмиванням) коштів, шахрайством, ухиленням від оподаткування, корупційними схемами та іншими протиправними діями, що потребують комплексного підходу до їхнього розслідування. У зв'язку з цим залучення експертів у галузях бухгалтерського обліку, фінансового аналізу, цифрових технологій та криміналістики є важливим чинником ефективного викриття та документування таких злочинів.

Спеціальні знання – це комплекс професійних навичок і компетенцій, які використовуються у розслідуванні злочинів з метою встановлення об'єктив-

них обставин справи. Їхнє застосування передбачене низкою нормативно-правових актів, зокрема Кримінальним процесуальним кодексом України, Законом України «Про судову експертизу», а також міжнародними документами, що регламентують боротьбу з економічними злочинами[1].

Правовий механізм залучення спеціальних знань передбачає такі основні форми їхнього використання:

- *судова експертиза* (фінансово-економічна, бухгалтерська, податкова, почеркознавча тощо);
- *залучення спеціалістів до слідчих дій* (аналіз документів, електронних доказів, фінансових звітів);
- *використання технологічних інструментів* (цифрова криміналістика, моніторинг підозрілих фінансових операцій, аналіз великих даних).

На законодавчому рівні передбачено різні види експертних досліджень, які допомагають ідентифікувати злочинні фінансові схеми, відслідковувати рух грошових потоків та оцінювати правомірність господарських операцій.

Одним із найбільш дієвих методів застосування спеціальних знань є фінансовий моніторинг, що дозволяє відстежувати підозрілі транзакції та виявляти спроби відмивання коштів. Також все більше використовується цифрова криміналістика, що охоплює аналіз електронних слідів злочинної діяльності, криптовалютних операцій та інформаційних систем підприємств.

Проте існує низка проблем, що обмежують ефективність використання спеціальних знань у протидії економічним злочинам. Серед основних викликів можна виокремити:

- недостатнє нормативне врегулювання окремих аспектів застосування спеціальних знань у кримінальному процесі;
- брак кваліфікованих спеціалістів у сфері фінансового аналізу та цифрової криміналістики;
- відсутність єдиної методики оцінки фінансових доказів;
- недостатня міжвідомча взаємодія та міжнародна співпраця у сфері боротьби з економічною злочинністю.

Застосування спеціальних знань є ключовим інструментом у боротьбі з економічною злочинністю. Від ефективності їхнього використання залежить здатність правоохоронних органів своєчасно виявляти та документувати складні фінансові схеми, що завдають шкоди державному бюджету та бізнес-середовищу.

На законодавчому рівні важливо забезпечити чітке регулювання використання спеціальних знань, а також удосконалити механізми міжнародної співпраці та цифровізації процесів розслідування. Впровадження передових технологій, залучення висококваліфікованих спеціалістів та посилення аналітичних підходів дозволить підвищити ефективність боротьби з економічними злочинами та забезпечити верховенство права в економічній сфері[3].

Розслідування економічних правопорушень є складним процесом, що потребує глибоких спеціальних знань у різних сферах. Економічні злочини,

такі як шахрайство, відмивання грошей, ухилення від сплати податків, маніпулювання фінансовою звітністю чи кібершахрайство, зазвичай відбуваються із використанням складних схем. Тому для їхнього ефективного виявлення, документування та розслідування необхідно залучати фахівців із криміналістики, фінансів, бухгалтерського обліку, аудиту та інформаційних технологій (табл.1).

Таблиця 1.

Роль спеціальних знань у виявленні, документуванні та розслідуванні економічних правопорушень

Сфера спеціальних знань	Роль у розслідуванні економічних правопорушень
Криміналістика	Застосування методів аналізу документів, почеркознавчих, лінгвістичних, технічних та інших експертиз для виявлення підрбок, фальсифікацій і махінацій. Використання цифрової криміналістики для аналізу електронних доказів.
Фінанси	Аналіз руху грошових коштів, оцінка фінансових звітів та операцій з метою виявлення схем відмивання грошей, ухилення від сплати податків та інших фінансових махінацій.
Бухгалтерський облік	Перевірка достовірності фінансової звітності, ідентифікація фальсифікованих бухгалтерських операцій, виявлення невідповідностей у балансах та інших документах.
Аудит	Проведення незалежного аналізу фінансової діяльності компаній, виявлення фактів шахрайства, корупційних схем, невідповідностей у звітності та порушень податкового законодавства.
Інформаційні технології	Виявлення кібершахрайства, аналіз цифрових слідів, розслідування випадків несанкціонованого доступу до фінансових систем, розкриття схем електронного відмивання грошей та інших кіберзлочинів.

Джерело: побудовано авторами

Спеціальні знання у сферах криміналістики, фінансів, бухгалтерського обліку, аудиту та інформаційних технологій є невід'ємною частиною ефективного розслідування економічних правопорушень. Тільки комплексний підхід із залученням фахівців різних галузей дозволяє своєчасно виявляти, документувати та доводити факти незаконної фінансової діяльності, що є важливим для забезпечення економічної безпеки держави та бізнесу.

Економічні злочини, такі як шахрайство, ухилення від сплати податків, відмивання грошей та корупція, становлять значну загрозу для економічної безпеки держави та міжнародної фінансової стабільності. Оскільки ці правопорушення часто мають складний характер, їхнє ефективне розслідування вимагає залучення спеціалістів і експертів у сферах фінансів, аудиту, криміналістики та інформаційних технологій. Відповідно, національне та міжнародне законодавство передбачає механізми залучення таких фахівців до слідчих дій[5].

В Україні правові засади залучення експертів до розслідування економічних злочинів визначаються кількома ключовими нормативно-правовими

актами. Згідно з Кримінальним процесуальним кодексом України (КПК), слідчі та прокурори мають право залучати спеціалістів для проведення експертиз і консультацій у межах кримінального провадження. Стаття 71 КПК передбачає, що експерт надає висновок, який є одним із доказів у справі. Одним із основних документів, що регулює судово-експертну діяльність, є Закон України "Про судову експертизу". Він визначає порядок проведення експертиз у фінансовій, економічній, технічній та інших сферах, які можуть бути необхідними для розслідування економічних злочинів. Спеціалісти можуть залучатися як державними експертними установами (наприклад, Науково-дослідними інститутами судових експертиз Міністерства юстиції), так і приватними сертифікованими експертами. Значну роль у виявленні економічних злочинів відіграють фахівці з аудиту та фінансового контролю. Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" регламентує діяльність Державної аудиторської служби, яка перевіряє законність фінансових операцій підприємств і організацій. Крім того, відповідно до Закону "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність", аудитори можуть бути залучені до розслідувань у випадках виявлення маніпуляцій із фінансовою звітністю.

На міжнародному рівні боротьба з економічними злочинами та залучення експертів до їх розслідування регулюється низкою конвенцій, угод і нормативних актів. Один із ключових документів – Конвенція ООН проти корупції, яка передбачає механізми співпраці між державами у розслідуванні фінансових злочинів, зокрема через обмін інформацією та експертними висновками. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності також містить положення щодо необхідності міжнародного співробітництва у сфері кримінальних розслідувань, зокрема шляхом залучення іноземних експертів. У межах Європейського Союзу регулювання економічних злочинів здійснюється відповідно до Директиви ЄС 2018/1673 про боротьбу з відмиванням грошей. Вона передбачає обов'язкову взаємодію між правоохоронними органами, фінансовими установами та незалежними аудиторами для запобігання та розслідування фінансових махінацій. На рівні міжнародного співробітництва діють організації, що сприяють обміну експертною інформацією та розробці єдиних стандартів розслідування економічних злочинів. Наприклад, Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей розробляє рекомендації щодо залучення фінансових аналітиків та аудиторів до процесів фінансового моніторингу.

Національне та міжнародне законодавство забезпечує комплексний підхід до залучення спеціалістів і експертів у процесі розслідування економічних злочинів. В Україні цю функцію виконують експерти державних та приватних установ, які здійснюють аналіз фінансових та економічних правопорушень відповідно до чинного законодавства. На міжнародному рівні співпраця між країнами, обмін експертною інформацією та впровадження

єдиних стандартів є важливими складовими ефективної боротьби з економічною злочинністю. Удосконалення механізмів залучення спеціалістів, міжнародна координація та впровадження сучасних аналітичних методів дозволять підвищити ефективність розслідувань і запобігати фінансовим злочинам у глобальному масштабі.

Попри значний прогрес, залишаються певні проблеми у сфері відповідності законодавства міжнародним стандартам:

- недостатня незалежність судової системи, що ускладнює притягнення до відповідальності осіб, причетних до економічних злочинів;
- корупційні ризики у правоохоронних органах, які можуть сприяти уникненню покарання за фінансові махінації;
- недостатня ефективність механізмів конфіскації незаконних активів, що ускладнює повернення коштів, виведених за кордон;
- відсутність чітких правил контролю за політичним фінансуванням, що створює ризики використання тіньових схем фінансування партій і передвиборчих кампаній.

Боротьба з економічною злочинністю вимагає застосування сучасних методів аналізу та розслідування, оскільки злочинці використовують складні фінансові схеми, підроблені документи та цифрові технології для приховування незаконної діяльності. Для ефективного викриття таких правопорушень залучаються спеціальні знання у сферах фінансів, криміналістики, інформаційних технологій та економічного аналізу. Основними методами виявлення економічних злочинів є фінансовий моніторинг, криміналістичний аналіз документів, електронна експертиза та аналітичні підходи до виявлення схем ухилення від оподаткування, корупції та фінансового шахрайства (табл.2).

Таблиця 2.

Основні методи використання спеціальних знань у боротьбі з економічною злочинністю

Метод	Опис	Застосування
Фінансовий моніторинг	Аналіз руху грошових коштів, перевірка підозрілих фінансових операцій, ідентифікація бенефіціарів компаній	Виявлення схем відмивання грошей, незаконного виведення коштів за кордон, фінансування тероризму
Криміналістичний аналіз документів	Дослідження фінансової та бухгалтерської документації, почеркознавча та технічна експертиза документів	Виявлення підроблених договорів, фальсифікації звітності, фіктивних угод та махінацій з цінними паперами
Електронна експертиза	Аналіз електронних носіїв, цифрових документів, електронних листувань та транзакцій	Встановлення фактів кібершахрайства, маніпуляцій у фінансових системах, незаконного доступу до баз даних

Метод	Опис	Застосування
Аналітичні підходи до виявлення схем ухилення від оподаткування	Використання великих даних, алгоритмів штучного інтелекту та економічного аналізу для розпізнавання аномалій у фінансових потоках	Виявлення офшорних схем, подвійного обліку, заниження прибутку та інших способів мінімізації податкових зобов'язань
Аналітичні методи розкриття корупційних схем	Аналіз декларацій державних службовців, моніторинг тендерних процедур, виявлення конфлікту інтересів	Встановлення випадків незаконного збагачення, маніпуляцій у держзакупівлях, хабарництва
Фінансова судово-економічна експертиза	Глибоке дослідження бухгалтерської звітності, аудит операцій	Доведення фактів розкрадання бюджетних коштів, махінацій із кредитами, незаконного привласнення активів
Соціальні та мережеві дослідження	Аналіз зв'язків між особами, компаніями та фінансовими потоками через бази даних і відкриті джерела	Виявлення корупційних і шахрайських угруповань, встановлення кінцевих вигодонабувачів незаконних схем

Джерело: побудовано авторами

Успішне розслідування економічних злочинів неможливе без комплексного застосування спеціальних знань. Використання фінансового моніторингу, криміналістичного аналізу документів, електронної експертизи та сучасних аналітичних методів дозволяє виявляти складні шахрайські схеми, запобігати економічним злочинам та притягати винних до відповідальності.

Економічна злочинність є серйозним викликом для України, оскільки вона завдає значних збитків державному бюджету, підриває довіру до фінансової системи та створює загрози для інвестиційного клімату. Для ефективного протистояння фінансовим злочинам, корупції та економічним правопорушенням у структурі правоохоронних органів функціонують спеціалізовані аналітичні підрозділи та експертні установи. Зокрема, ключову роль у цій сфері відіграють Бюро економічної безпеки України (БЕБ), Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та Державна аудиторська служба України (ДАСУ).

Бюро економічної безпеки (БЕБ) створене у 2021 році як центральний орган, відповідальний за боротьбу з економічними злочинами, які завдають шкоди державі. Його діяльність спрямована на аналітичний підхід до розслідування фінансових правопорушень та виявлення системних загроз для економічної безпеки країни. Основні функції БЕБ включають:

- аналітичне дослідження фінансових потоків для виявлення схем ухилення від оподаткування та незаконного виведення коштів за кордон;

- виявлення та розслідування злочинів у сфері державних фінансів, зокрема махінацій із бюджетними коштами та зловживань у сфері публічних закупівель;

- протидію незаконним фінансовим операціям, включаючи відмивання грошей та фіктивне підприємництво.

БЕБ працює на основі ризик-орієнтованого підходу, застосовуючи аналітичні методи для виявлення підозрілих фінансових операцій та економічних схем.

НАБУ є незалежним правоохоронним органом, створеним для боротьби з корупційними злочинами серед посадових осіб найвищого рівня. Його діяльність спрямована на розслідування випадків хабарництва, зловживання службовим становищем, незаконного збагачення та інших корупційних правопорушень, що завдають значних збитків державі. Основні функції НАБУ:

- проведення досудового розслідування корупційних злочинів, зокрема щодо високопосадовців, суддів, керівників державних підприємств;

- збір і аналіз фінансової інформації для виявлення незаконних активів та прихованих фінансових схем;

- взаємодія з міжнародними антикорупційними органами для повернення вкрадених коштів, виведених за кордон.

НАБУ активно використовує спеціалізовані експертні підрозділи, що займаються аналізом декларацій посадовців, дослідженням банківських операцій та викриттям корупційних схем у державному секторі.

Державна аудиторська служба (ДАСУ) виконує контрольну функцію у сфері використання державних фінансів. Її основна мета – запобігати незаконному та неефективному використанню бюджетних коштів через проведення фінансового контролю та аудиту. ДАСУ відіграє важливу роль у запобіганні економічним злочинам ще на стадії бюджетного планування та виконання державних програм.

Однією з головних проблем у фінансових розслідуваннях є відсутність централізованого реєстру фахівців, які можуть залучатися до експертних досліджень. Необхідно створити Єдину базу даних судових експертів, аудиторів, економістів, криміналістів та ІТ-фахівців, яка буде містити інформацію про їхній досвід, кваліфікацію та спеціалізацію. Це дозволить оперативно залучати необхідних експертів та уникнути дублювання роботи різних структур. Для підвищення ефективності експертних досліджень необхідно активніше впроваджувати аналітику та машинне навчання для автоматизованого аналізу фінансових потоків та виявлення аномальних транзакцій. Крім того, слід розширити використання цифрової криміналістики, яка дозволяє досліджувати електронні документи, криптовалютні операції та кібершахрайство.

Фінансові злочини часто охоплюють різні галузі знань – право, економіку, ІТ, аудит. Тому необхідно створювати міждисциплінарні експертні

групи, що об'єднують фахівців різних напрямків для комплексного підходу до розслідувань.

Також слід посилити професійне навчання та підвищення кваліфікації експертів, зокрема шляхом участі в міжнародних тренінгах та співпраці з провідними іноземними аналітичними центрами. Оптимізація механізмів залучення спеціалістів та покращення експертних досліджень у сфері фінансових розслідувань є важливим завданням для підвищення ефективності боротьби з економічною злочинністю. Запровадження єдиної бази експертів, спрощення процедур залучення, використання сучасних технологій, підвищення кваліфікації фахівців та покращення координації між правоохоронними органами дозволять створити дієву систему протидії фінансовим злочинам та сприятимуть підвищенню прозорості економічних процесів у державі.

Висновки. Протидія економічній злочинності є складним і багатоаспектним процесом, який вимагає поєднання правових механізмів, аналітичних методів і спеціальних знань у різних сферах. Теоретико-правові засади використання спеціальних знань ґрунтуються на законодавчих нормах, що регулюють проведення експертиз, фінансового моніторингу, криміналістичних досліджень та аудиторських перевірок. Практичне застосування цих знань забезпечує ефективне виявлення, документування та розслідування економічних правопорушень, сприяючи підвищенню рівня правопорядку та фінансової безпеки держави. Аналіз нормативно-правових актів України свідчить про поступову гармонізацію національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері боротьби з економічними злочинами. Прийняття таких законів, як "Про судову експертизу", "Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом", а також функціонування спеціалізованих органів, зокрема Бюро економічної безпеки України (БЕБ), Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) та Державної аудиторської служби України (ДАСУ), свідчать про намір держави створити ефективну систему протидії фінансовим злочинам.

Попри позитивні зрушення, система протидії економічним правопорушенням в Україні все ще стикається з низкою викликів, зокрема недостатньою координацією між правоохоронними органами, тривалими процедурами проведення експертиз, відсутністю єдиного реєстру спеціалістів та недостатнім рівнем підготовки експертів у сфері цифрових розслідувань. Вирішення цих проблем вимагає впровадження більш гнучких механізмів залучення спеціалістів, удосконалення процедур судово-економічної експертизи, активного використання технологічних рішень та розширення міжнародної співпраці. Подальший розвиток теоретико-правових засад і вдосконалення практичного застосування спеціальних знань у боротьбі з економічною злочинністю має базуватися на інтеграції аналітичного підходу, технологічних інновацій і міжнародного досвіду. Оптимізація правових механізмів, підвищення кваліфікації експертів та ефективна взаємодія між правоохоронними органами сприятимуть створенню надійної системи фінансової безпеки та прозорості економічних процесів у державі.

Література:

1. Дахно І. І. Право Європейського союзу: навч. посіб. / І. І. Дахно. Київ: Центр учбової літератури, 2017. –415 с
2. Діденко Є.О. Інноваційна діяльність підприємства як основа його стабільного та безпечного розвитку. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 11(162). С. 77–82.
3. Колпаков В. В. Адміністративне право України: підручник / В. В. Колпаков. – Київ: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
4. Чаплинська Ю.А. До питання сутності та структури криміналістичної характеристики злочинів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 3 (100). С. 194-198.
5. Шепітько В.Ю. Криміналістика: курс лекцій. Харків: Одисей, 2005. 368 с.
6. Жеребко О.І., Синенко Ю.В. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики злочинів. Криміналістика і судова експертиза. 2019. Вип. 62. С. 161-168.
7. Халін О.В. Розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 244 с.

References:

1. Dakhno, I. I. (2017). *Pravo Yevropeiskoho soiuzu* [Law of the European Union]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
2. Didenko Ye.O. (2014) *Innovatsiina diialnist pidpriemstva yak osnova yoho stabilnoho ta bezpechnoho rozvytku* [Innovative activity of the enterprise as a basis for its stable and safe development]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini - Formation of market relations in Ukraine*, vol. 11(162), pp. 77–82. [in Ukrainian]
3. Kolpakov, V. V. (2003). *Administratyvne pravo Ukrainy* [Administrative law of Ukraine]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
4. Chaplinska, Yu. A. (2019). Do pytannya sutnosti ta struktury kryminalistychnoyi kharakterystyky zlochyniv [On the issue of the essence and structure of the forensic characteristics of crimes]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav-Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 3 (100), 194–198. [in Ukrainian].
5. Shepitko, V. Yu. (2005). *Kryminalistyka: kurslektsiy* [Criminology: A course of lectures]. Kharkiv: Odissey. [In Ukrainian].
6. Zherebko, O. I., & Synenko, Yu. V. (2019). Osoba zlochyntsy yak element kryminalistychnoyi kharakterystyky zlochyniv [The personality of the offender as an element of the forensic characteristics of crimes]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza—Criminology and Forensic Examination*, 62, 161–168. [in Ukrainian].
7. Khalin, O.V. (2018). *Rozsliduvannia lehalizatsii (vidmyvannia) dokhodiv, oderzhanykh zlochyynnym shliakhom: monohrafiia* [Investigation of Legalization (Laundering) of Criminal Proceeds: Monograph]. Kherson: Helvetika Publishing House [in Ukrainian].